

ფრონტებზე

დავით გურამიშვილია მამლები. ნოე ჟორდანია დამფუძნებელ კრებაში. რუბენ ქაჯაზუნის ჭაღარა. დაშნაკელი დეპუტატები ბრიტანეთის ლომია ტორები. ჯონსონი კასპიისკენ. ბაქოს „სოვდეპია“. კანიკა ტფილისში. კაფე "დარბაზი". ბოლშევიკების აგენტი. საკონცენტრაციო ბანაკი იანვარში. საქართველო ბალკანეთი. ფრონტის სიმღერები. გლავკოვერხი დრო. სერვერ ბეგ. მოხალისენი ქუთაისიდან. ხევსურები ბერდუჯის წყალზე: ერეკლეა ხაზინა გერმანიაში. ქართველების კამეჩები და სომხებია ცხვრები. ეკატერინოფელდი. სადამოა გაზეთები. ოვანეს თუმანიანი. ღამე ტფილისში.

1

- "ვით მამალი
სხვის მამალსა
დამტერდეს და
წაეკიდოს,
მას სცემდეს და
თვით იცემდეს,
დაქოჩროს და
წაეკიდოს,
და ორივე
დადალული
ძაღლმა ნახოს,
პირი ჰკიდოს,
ეგრეთ ქართლი
და კახეთი
დარჩა თურქთა,
ლეკთა, დიდოსა...

. . . . .
ეს ძველის ძველი
ამბავი არი,
მაგრამ იმ დროსთან,
მე რომ ვიგონებ,
მას აქვს მსგავსება
გასაოცარი.

2

- მოქალაქენო! ამბობს ჟორდანია,
დამფუძნებელ კრების
პირველი მამალი. ზავის და მშვიდობის
ამოვსწურეთ
ყველა საშუალება,
მაგრამ სომხებმა
იშიშვლეს ხმალი.
და აი ეხლა,
ამას რომ ვამბობ,
სანაინს სმხების
ჯარი არტყია.
ჩვენ იმედი გვაქვს
მოღალატეებს
ღირსეულ პასუხს
გაცემს ჩვენი დემოკრატია.
შეურცხვეს ჭადრა
რუბენ ქაჯაზუნს
[სწორედ ამ სიტყვებით
სწყევლიდა ნოე
ახალ ქამს,
მაგრამ მასავით ჭადარას],
სომხების მთავრობის
თავმჯდომარეს.
დამფუძნებელ კრების
სხვა წევრებმაც
დაჰკრეს ნაღარა,
ცოფიან რისხვის
მოვარდა ქარი
და ერთ წამში
სომხების დეპუტატები
გარეთ გაჰყარა.
- ზიზღი დაშნაკებს,
დაატყვევეთ ჯამუშები.
გიჟები გვნახეს,
მართლა დასაბამი,
სწორედ ტფილისში
დამფუძნებელ კრებაშია
დაშნაკების შტაბი.
ჩვენ სახლში ზიან,
ღულუნებენ
გუგულებივით.

- ერევანში წადით
და დაეხმარეთ
თქვენ ქეციან ჰდროს“...
ერთი კი არა,
ასი ყვირის,
არ მალავენ ბრაზს
და დაშნაკელი
დეპუტატებიც
სტოვებენ შიშით
სასახლის დარბაზს...

ერევანში ამას
სხვა მამალიც
აძლევდა ხმას
არა ნაკლები
ყიყლიყოთი.
და წამოიქოჩრენ
ერთმანეთზე მეზობლები
ორივე იმაზე ფიქრობს,
თუ რომელმა რომელს
დაასწროს,
" მოსისხლე მტერის“
სისხლი დალიოს,
ყელი გამოდადროს...

ამ დროს არ იყო
ლეკი და დიდო.
თურქებსაც ორივე
ფეხი ჰქონდათ
ძირში მოტეხილი.
და დალილ მამლებს
ძალდი კი არა,
თვითონ დიდი
ბრიტანეთის ლომი
ტორით ტორავდა.
და თუმცა ტორი
დიპლომატიის
ხავერდში ჰქონდა ამ მამლების ქურდს,
კუდი მაინც

შორით უჩანდა
და ხრამის წყალზე
სომეხის და ქართველის
მოჭრილი თავი
სულ ერთიან
სისხლში გორავდა...

და სისხლიან გზით
მიდიოდა ჯონსონი კასპიისკენ
აქ მას სხვა მამლები
ეგულებოდა.
ბაქოს ნავთს
ხანძარი მოდებია.
აქ შაუმიანს
და ჯაფარიძეს
ნავთის მუშებისგან
დაუარსებიათ
"სოვდეპია".
და აქაც დადგა
სისხლი და ტბორი,
აქაც მიწოდა
ჯონსონის ტორი.

4

ტფილისს თავისი
აქვს სატირალი
და ამიტომაც
ასე სტირის:
ტყუილია სომხები
ლაჩრები იყვნენ,
დიდებულად არიან
შეიარაღებულნი.
უთუოდ აიღებენ ტფილისს.
- ვაი სირცხვილო,
- ვაი თავო და თავო,
- ვაი საქართველო,
- ვის გაუგონია
დუქნის ბიჭების ომი=
ეს გვარდია კი არა
თავლაფდასხმაა...

დახე, რომ ომში
კიდევ ეჩრება...
უთუოდ შემოვლენ
ტფილისში სომხები
და მთელ ქვეყანაზე
თავი მოგვეჭრება!..
- ეს მარტო ერთ კაცის
არ არის აზრი,
ასე ფიქრობს
კაფე "დარბაზი"...

- რა გინდა, ძმაო;
დღეს თუ გინდა
შენ მოერიე,
ხვალ ხომ უთუოდ
ის მოგერევა.
და ეს ქვეყანა,
სულ ერთია,
მაინც აირევა,
მივადგეთ, ვჟლიტოთ
ასე ერთმანეთი.
ესლა აკლდა გახდა საქართველო
მეორე ბალკანეთი.
- ეს ბოლშევიკების
მოყიდული
აქ რას ლაქლაქებს.
ვიცი, თქვენ
როგორ გიყვართ
ზავი და მშვიდობა.
სხვაგან მაინც თქვიო -
აქ არ გასაღდება.
ჩვენ აქ სომხებს,
სხვა რომის ხალხს
მაინც ვებრძვით,
თქვენ კი სახლში
გინდათ ომის.
გაჩაღება
- ჩვენ თუ ვუცადეთ
ერევანში მუშების
გამარჯვებას,

სწორედ ოჯახი
აგვიშენდება.
უმალ უნდა მოხდეს
მეორე წარღვნა,
რომ იქ ლენინმა
გააჩინოს
პროლეტარიატი.
- მაშ არ ყოფილა
სადმე საშველი.
- რა განსხვავებაა,
მენშევიკიც ხომ
დაშნაკელია...

.....
აღარ გაათავებინეს.
სტაცეს ხელი.
მოიყვანეს გვარდიელები
და გაგზავნეს
სომხების სემინარიაში.
კარგ დროს გაატარებს
ამ უშეშო იანვარში...

6

შინ რომ ასე იყო,
ჯარიც ფრონტზე
ამას მღეროდა.
მხოლოდ სიმღერა
ქართულს
არა ჰგავს.
ვიღაც უჩინო
თავს უყრის
და ერთმანეთს აბამს.
და მეც არ მინდა
ეს სიმღერა
რომ დავიყვედრო,
ასე რუსულად
გალექსილი
დაგვრჩა ჩვენ ეს დრო:
Главковерх
Армянский Дро,
Вместо шашки

Взял ведро,
Журавей,
Журавей,
Пташечка.

* * *

Прекрасной
Грузии
Тебе
Не видать.
Пой,
Сервер-бег,
Пой...
Сердце
Успокой.

ქუთაისიდან
მოდიოდნენ
მოხალისენი,
წან გრიგილო
მოუძლოდა,
უკან ისინი.
სათითაოდ
გაიპარნენ
მოხალისენი,
წინ გრიგოლი
მიუძლოდა,
უკან ისინი,
ერთი, ორი,
სამი, ოთხი
მოხალისენი.

- "აღსდებ, გმირთ გმირო,
ნუ გძინავს,
მტერთა ისმიან
ხმანი.
გრძლათ ძილსა
ჩვეულ როდის ხარ,
მოგვიხმე უნჯნი ყმანი!..
ვართ ზოგთა მათგან
მოსული,

ზოგთაგან ცხრანი ძმანი“.

- ეს არ გეგონოთ,
მუშტაიდში
მღეროდეს
კავსადის ხორო.
ეს ნამდვილი
პანკისის და
შავ არაგვის
ხევსურებია,
შალვა ქარუმიძის
ჩამოყვანილი.
ბერდუჯის წყალზე
ერეკლეს ელიან,
უკვირთ, რომ გზაზე
წერ არსად ხვდებათ,
მათი ბაირალი
არარატს აწვდება.

- ალბათ ბევრი ხევსური
უთუოდ გაიოცებს,
რომ შალვა ქარუმიძემ
ერეკლეს ხაზინა
ბერლინში გადაიტანა
და დაუზოგავად
ბეჭდავს და ბეჭდავს
რუსულ ჩვრვონცებს...

└

ცუდად ჰქონიათ მაგ უბედურებს
ომის საღერღელი, ძმაო, აშლილი,
ცოტა მოიცადეთ, კაცი არ ვიყო,
დედას უტირებს მაზნიაშვილი.
მეორეს, ეტყობა, სხვა სარდალი
უფრო იტაცებს
და თავგამოდებით იცავს
გენერალ კვინიტაძეს.

- არსენას სიზმარი ვნახე წუხელის,
მე იმედი მაქვს მარტო ჯუღელის.
- მაისურამის სისხლს არ შეარჩენს,
ღმერთსაც უტირებს
და ღმერთის გამჩენს.

სირცხვილი, ძმაო,
მხოლოდ ეს არი,
ქართველმა თავი რომ გაუყადროს
მაგ ქეციან ზინვორების ჰდროს.
მალე ნახაეენ თავიანთ თამაშს,
თავზე ლაფდასხმულ
ჩათლას უსტაბაშს...

- მიდენიან სომხები
ქართველების კამეჩებს,
მოდენიან ქართველები
სომხების ცხვრებს.
ჯუღელმა თავის ხელით
მოჰკლა გვარდიელი
ქალის გაუპატიურებისათვის,
მაგრამ ეს მაინც
სასოწარკვეთის ჟესტია.
როცა ომია,
მსხვერპლს ვინ ეძებს
ცოტაა თუ მეტია...
გააქვს ტყვიამფრქვეველს
საშინელი კაკანი,
მოდის და გაარჩიე
დაშნაკკაკანი...

ამაღლების ქუჩა,
ნომერი თვრამეტი.
პატრიარქივით
ზის ოვანეს თუმანიანი
და თავის ურიცხვს
შვილებს და ქალიშვილებს
აფიცებს ომში
არ ჩაერიონ.
და ჩემ წერილის
საპასუხოდ
ათავეებს წერილს:
- სირცხვილი არი
მეზობლები

ერთმანეთს ჟღერდეს,
ეს არ შვენის
საქართველოს
"კავკასიის
საფრანგეთს"...

ბავშვები ქუჩაში
რაც ხმა აქვთ
გაჰკვივიან:
- ეკატერინოფელდში
იმარჯვებს გვარდია.
ქართველი ჯარები
ჩავლენ ერევანში,
მწარე იქნება
ჩვენი რევანში.
- გაზეთი, გაზეთი
Вечерная газета,
Вечерние новости,
Покупайте, братцы!
.....

ახალ კლუბში,
ბრმა სლუცკის
ორკესტრი,
რაც ხმა აქვს
გუგუნებს
გამარჯვების მარშს,
ქალი და კაცი
ტაშს უკრავენ
ლეკურის თამაშს...
ისმის ღრიანცელი,
მთვრალეების ხროტინი
და მერე დედის გინება
გათენებამდე.
დაღლილ ტფილისს
არ ეძინება...

1928 წ.